

ДИРЕКТИВА 2008/115/ЄС ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ ТА РАДИ

від 16 грудня 2008 року

про загальні стандарти та процедури держав-членів для повернення громадян третіх країн за їх незаконного перебування

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПАРЛАМЕНТ ТА РАДА
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ,

Беручи до уваги Договір про заснування Європейського Співтовариства і, зокрема, підпункт (b) частини 3 його статті 63,

Беручи до уваги пропозицію Комісії,

Діючи відповідно до процедури, передбаченої у статті 251 Договору ⁽¹⁾,

Оскільки:

- (1) Європейська Рада на засіданні в Тампері 15 і 16 жовтня 1999 року визначила послідовний підхід у сфері імміграції та притулку, який одночасно охоплює створення спільного режиму притулку, політику щодо законної імміграції та боротьбу з нелегальною імміграцією.
- (2) Європейська Рада на засіданні в Брюсселі 4 і 5 листопада 2004 року рекомендувала ввести в дію ефективну політику видворення та репатріації, засновану на спільних стандартах, для того, щоб відповідні особи поверталися гуманним чином і при повному дотриманні їхніх основних прав та гідності.
- (3) Комітет Міністрів Ради Європи 4 травня 2005 року ухвалив «Двадцять керівних принципів щодо примусового повернення».
- (4) Необхідно закріпити чіткі, прозорі і справедливі правила з метою для забезпечення ефективної політики повернення як невід'ємного елемента успішної реалізації міграційної політики.
- (5) Ця Директива повинна встановити горизонтальний комплекс правил, що підлягають застосуванню до всіх громадян третіх країн, які не відповідають або перестали відповідати умовам в'їзду, перебування або проживання в будь-якій державі-члені.
- (6) Держави-члени повинні забезпечувати, щоб припинення незаконного перебування громадян третіх країн здійснювалося за допомогою справедливої та прозорої процедури. Відповідно до загальних принципів права Європейського Союзу рішення, що ухвалюються на підставі цієї Директиви, повинні прийматися, виходячи з обставин кожної конкретної справи, та базуватися на об'єктивних критеріях, що передбачають також врахування інших чинників крім одного лише факту незаконного перебування. Якщо для рішень, пов'язаних з поверненням, зокрема рішень про повернення і, за доречності, рішень про заборону

в'їзду та рішень про видворення, держави-члени використовують типові форми, вони повинні дотримуватися згаданого принципу та повною мірою виконувати застосовні положення цієї Директиви.

- (7) Підкреслюється, що угоди про реадмісію, що укладаються Співтовариством і на двосторонній основі з третіми країнами, необхідні для сприяння процесу повернення. Міжнародне співробітництво з країнами походження на всіх стадіях процесу повернення є передумовою для забезпечення надійного повернення.
- (8) Правомірність практики повернення державами-членами громадян третіх країн за їх незаконного перебування визнається за умови введення в дію справедливих та ефективних систем надання притулку, які повною мірою дотримуються принципу невислання.
- (9) У відповідності до Директиви 2005/85/ЄС Ради від 1 грудня 2005 року про мінімальні стандарти щодо процедури надання та позбавлення статусу біженця в державах-членах ⁽²⁾ громадянин третьої країни, який звернувся з клопотанням про надання притулку у державі-члені, не повинен розглядатися як такий, що незаконно перебуває на території цієї держави-члена до вступу в силу негативного рішення за його клопотанням або рішення, що припиняє його право перебування в якості особи, яка порушила клопотання про надання притулку.
- (10) Якщо немає підстав вважати, що корисну дію процедури повернення буде поставлено цим під сумнів, слід віддавати пріоритет добровільному поверненню перед примусовим поверненням і надавати строк для добровільного в'їзду. Слід передбачити продовження терміну для добровільного в'їзду, якщо це визнано необхідним з огляду на особливі обставини конкретної справи. З метою заохочення добровільного повернення держави-члени повинні передбачити посилене сприяння і посилену підтримку поверненню і якомога ефективніше використовувати відповідні можливості фінансування, що надаються в рамках Європейського фонду на підтримку поверненню.
- (11) Слід встановити загальний мінімальний комплекс правових гарантій, що поширюються на рішення, пов'язані з видворенням, з метою забезпечення ефективного захисту інтересів відповідних осіб. Тим, хто не має в своєму розпорядженні достатніх ресурсів, повинна надаватися необхідна правова допомога. Держави-члени у своєму національному законодавстві повинні передбачити випадки, в яких правова допомога визнається необхідною.

⁽¹⁾ Висновок Європейського Парламенту від 18 червня 2008 року (ще не опубліковане в Офіційному віснику) та Рішення Ради від 9 грудня 2008 року.

⁽²⁾ ОВ L 326, 13.12.2005, С.13.

- (12) Слід врегулювати ситуацію громадян третіх країн, які здійснюють незаконне перебування, але ще не можуть бути піддані видворенню. Їхні основні умови повинні визначатися відповідно до національного законодавства. Щоб мати можливість довести свою особливу ситуацію у разі адміністративних перевірок або адміністративного контролю, цим особам має видаватися письмове підтвердження їхньої ситуації. Держави-члени повинні мати широку свободу дій при визначенні форми та моделі письмового підтвердження і повинні також мати можливість включати його в рішення, пов'язані з поверненням, які ухвалюються на підставі цієї Директиви.
- (13) Застосування примусових заходів слід прямо підпорядкувати дотриманню принципів пропорційності та ефективності в тому, що стосується засобів, що використовуються, та цілей, що переслідуються. Слід встановити мінімальні гарантії для здійснення примусового повернення, враховуючи Рішення 2004/573/ЄС Ради від 29 квітня 2004 року про організацію спільних авіарейсів з метою видворення з території двох або більше держав-членів громадян третіх країн, які є об'єктом заходів щодо видворення⁽¹⁾. Держави-члени повинні мати здатність використовувати різні можливості для контролю примусового повернення.
- (14) Слід надати європейський вимір наслідкам національних заходів з повернення за допомогою встановлення заборони в'їзду, що виключає будь-який в'їзд або будь-яке перебування на території всіх держав-членів. Термін дії заборони в'їзду повинен встановлюватися з належним урахуванням всіх доцільних обставин конкретної справи і зазвичай не повинен перевищувати п'яти років. У цьому контексті слід особливо враховувати той факт, що відповідний громадянин третьої країни вже був об'єктом більше одного рішення про повернення або видворення або що він вже проник на територію будь-якої держави-члена, будучи під заборонаю в'їзду.
- (15) Слід залишити державам-членам право самостійно вирішувати питання про те, чи повинен перегляд рішення, пов'язаного з поверненням, уповноважувати орган влади або орган, відповідальний за подібний перегляд, замінювати своїм власним рішенням, пов'язаним з поверненням, попереднє рішення.
- (16) Застосування затримання з метою видворення має бути обмежене і підпорядковане дотриманню принципу пропорційності в тому, що стосується засобів, що використовуються, та цілей, що переслідуються. Затримання є виправданим лише в цілях підготовки повернення або проведення видворення і якщо застосування менш примусових заходів виявилось б недостатнім.
- (17) Із затриманими громадянами третіх країн необхідно поводитися гуманно й гідно, дотримуючись їхніх основоположних прав та відповідно до положень національного та міжнародного права. Без шкоди початковому арешту, проведеному національними правоохоронними органами влади і регульованому національним законодавством, затримання зазвичай здійснюється в спеціалізованих центрах затримання.
- (18) Держави-члени повинні мати у своєму розпорядженні швидкий доступ до інформації про заборони в'їзду, накладені іншими державами-членами. Цей обмін інформацією повинен проводитися відповідно до Регламенту (ЄС) № 1987/2006 Європейського Парламенту та Ради від 20 грудня 2006 року про заснування, функціонування та використання Шенгенської інформаційної системи другого покоління (ШІС II)⁽²⁾.
- (19) Співпраця між відповідними установами на всіх рівнях процесу повернення, а також обмін кращими практиками та заохочення такої практики повинні супроводжувати імплементацією цієї Директиви і забезпечувати додаткову користь у європейських масштабах.
- (20) Оскільки мета цієї Директиви, зокрема, встановлення спільних правил стосовно повернення, видворення, використання примусових заходів, затримання і заборони в'їзду, не може бути в достатній мірі досягнута державами-членами і тому, зважаючи на її масштаби та наслідки, може бути краще досягнута на рівні Співтовариства, Співтовариство має право вживати заходів у відповідності з принципом субсидіарності, закріпленим у статті 5 Договору. Відповідно до принципу пропорційності, як він викладений у згаданій статті, ця Директива не виходить за рамки того, що необхідно для досягнення вищезазначеної мети.
- (21) Держави-члени повинні імплементувати цю Директиву без дискримінації за ознаками статі, раси, кольору шкіри, етнічного або соціального походження, генетичних рис, мови, релігії або переконань, політичних або будь-яких інших поглядів, приналежності до національної меншини, майнового стану, народження, інвалідності, віку або сексуальної орієнтації.
- (22) Відповідно до Конвенції Організації Об'єднаних Націй про права дитини 1989 року держави-члени при імплементації цієї Директиви повинні надавати першочергове значення «вищим інтересам дитини». Відповідно до Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод держави-члени при імплементації цієї Директиви повинні надавати першочергове значення повазі сімейного життя.
- (23) Застосування цієї Директиви не шкодить зобов'язанням, що випливають з Женевської конвенції від 28 липня 1951 року про статус біженців із змінами, внесеними Нью-Йоркським протоколом від 31 січня 1967 року.
- (24) У цій Директиві дотримано основоположні права принципи, які визнані, зокрема, Хартією Європейського Союзу про основоположні права.

⁽¹⁾ ОВ L 261, 6.8.2004, С.28.

⁽²⁾ ОВ L 381, 28.12.2006, С.4.

- (25) Відповідно до статей 1 і 2 Протоколу про позицію Данії, який додається до Договору про Європейський Союз та до Договору про заснування Європейського Співтовариства, Данія не бере участь в ухваленні цієї Директиви, не зв'язана нею і не є об'єктом її застосування. Оскільки ця Директива, тією мірою, в якій вона застосовується до громадян третіх країн, які не відповідають або перестали відповідати умовам в'їзду у відповідності з Шенгенським кодексом про кордони ⁽¹⁾, базується на Шенгенському *acquis* згідно з положеннями розділу IV частини третьої Договору про заснування Європейського Співтовариства, Данія відповідно до статті 5 згаданого Протоколу протягом шести місяців з дня ухвалення цієї Директиви вирішує, чи буде вона імплементувати її в своє національне законодавство.
- (26) У тій мірі, в якій вона застосовується до громадян третіх країн, які не відповідають або перестали відповідати умовам в'їзду у відповідності з Шенгенським кодексом про кордони, ця Директива становить розвиток положень Шенгенського *acquis*, в якому Сполучене Королівство не бере участь у відповідності з Рішенням 2000/365/ЄС Ради від 29 травня 2000 року щодо запиту Сполученого Королівства Великої Британії і Північної Ірландії про участь в деяких положеннях Шенгенського *acquis* ⁽²⁾; крім того, відповідно до статей 1 і 2 Протоколу про позицію Сполученого Королівства та Ірландії, що додається до Договору про Європейський Союз та до Договору про заснування Європейського Співтовариства, і без шкоди статті 4 зазначеного Протоколу Сполучене Королівство не бере участь в ухваленні цієї Директиви, а, отже, не є зв'язаним жодною її частиною і не є об'єктом її застосування.
- (27) У тій мірі, в якій вона застосовується до громадян третіх країн, які не відповідають або перестали відповідати умовам в'їзду у відповідності з Шенгенським кодексом про кордони, ця Директива становить розвиток положень Шенгенського *acquis*, в яких Ірландія не бере участь у відповідності до Рішення 2002/192/ЄС Ради від 28 лютого 2002 року щодо запиту Ірландії про участь в деяких положеннях Шенгенського *acquis* ⁽³⁾; крім того, відповідно до статей 1 і 2 Протоколу про позицію Сполученого Королівства та Ірландії, який додається до Договору про Європейський Союз і до Договору про заснування Європейського Співтовариства, і без шкоди статті 4 зазначеного Протоколу Ірландія не бере участь в ухваленні цієї Директиви, а отже не зв'язана нею у повному обсязі та не є об'єктом її застосування.
- (28) У тому, що стосується Ісландії та Норвегії, ця Директива - в тій мірі, в якій вона застосовується до громадян третіх країн, які не відповідають або перестали відповідати умовам в'їзду у відповідності з Шенгенським кодексом про кордони, - становить

розвиток положень Шенгенського *acquis* у значенні Угоди, укладеної Радою Європейського Союзу та Республікою Ісландія і Королівством Норвегія, про участь цих двох держав у процесі реалізації, застосування та розвитку Шенгенського *acquis*, яке належить до сфери, зазначеної в пункті С статті 1 Рішення Ради 1999/437/ЄС ⁽⁴⁾ про деякі умови застосування згаданої Угоди.

- (29) У тому, що стосується Швейцарії, ця Директива - в тій мірі, в якій вона застосовується до громадян третіх країн, які не відповідають або перестали відповідати умовам в'їзду у відповідності з Шенгенським кодексом про кордони, - становить розвиток положень Шенгенського *acquis* у значенні Угоди, укладеної між Європейським Союзом, Європейським Співтовариством та Швейцарською Конфедерацією про участь Швейцарської Конфедерації в процесі реалізації, застосування та розвитку Шенгенського *acquis*, що належать до сфери, зазначеної в пункті С статті 1 Рішення 1999/437/ЄС, яка тлумачиться у взаємозв'язку зі статтею 3 Рішення Ради 2008/146/ЄС ⁽⁵⁾ про укладення від імені Європейського Співтовариства цієї Угоди.
- (30) У тому, що стосується Ліхтенштейну, ця Директива - в тій мірі, в якій вона застосовується до громадян третіх країн, які не відповідають або перестали відповідати умовам в'їзду у відповідності з Шенгенським кодексом про кордони, - становить розвиток положень Шенгенського *acquis* у значенні Протоколу між Європейським Союзом, Європейським Співтовариством, Швейцарською Конфедерацією і Князівством Ліхтенштейн про приєднання Князівства Ліхтенштейн до Угоди між Європейським Союзом, Європейським Співтовариством та Швейцарською Конфедерацією про участь Швейцарської Конфедерації в процесі реалізації, застосування та розвитку Шенгенського *acquis*, що належать до сфери, зазначеної в пункті С статті 1 Рішення 1999/437/ЄС, яка тлумачиться у взаємозв'язку зі статтею 3 Рішення Ради 2008/261/ЄС ⁽⁶⁾ про підписання від імені Європейського Співтовариства та про тимчасове застосування деяких положень цього Протоколу,

УХВАЛИЛИ ЦЮ ДИРЕКТИВУ:

ГЛАВА I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1

Предмет

Ця Директива встановлює спільні стандарти та процедури, що застосовуються в державах-членах до повернення громадян третіх країн за їх незаконного перебування, при дотриманні основоположних прав в якості загальних принципів законодавства Співтовариства, а також міжнародного права, включаючи зобов'язання у сфері захисту біженців та прав людини.

⁽¹⁾ Регламент (ЄС) № 562/2006 Європейського Парламенту та Ради від 15 березня 2006 року, що встановлює Кодекс Співтовариства про правила, що регулюють рух осіб через кордони (Шенгенський кодекс про кордони) (ОВ L 105, 13.4.2006, С.1).

⁽²⁾ ОВ L 131, 1.6.2000, С.43.

⁽³⁾ ОВ L 64, 7.3.2002, С.20.

⁽⁴⁾ ОВ L 176, 10.7.1999, С.31.

⁽⁵⁾ ОВ L 53, 27.2.2008, С.1.

⁽⁶⁾ ОВ L 83, 26.3.2008, С.3.

*Стаття 2***Сфера застосування**

1. Ця Директива застосовується до громадян третіх країн, які незаконно перебувають на території держави-члена.
2. Держави-члени можуть вирішити не застосовувати цю Директиву до громадян третіх країн, які:
  - (а) є об'єктом рішення про відмову у в'їзді у відповідності зі статтею 13 Шенгенського кодексу про кордони або є заарештованими чи затриманими компетентними органами влади при незаконному перетині зовнішнього кордону держави-члена сухопутним, морським або повітряним шляхом і які не отримали згодом дозволу або права на перебування в цій державі-члені;
  - (б) є об'єктом кримінально-правової санкції, яка передбачає або яка має наслідком їх повернення у відповідності з національним правом або є об'єктом процедури видачі.
3. Ця Директива не застосовується до осіб, які користуються правом Співтовариства на вільне пересування, як визначено в частині 5 статті 2 Шенгенського кодексу про кордони.

*Стаття 3***Визначення**

Для цілей цієї Директиви застосовуються такі визначення:

1. «громадянин третьої країни» означає будь-яку особу, яка не є громадянином Союзу у значенні частини 1 статті 17 Договору або особою, яка користується правом Співтовариства на вільне пересування, як визначено у частині 5 статті 2 Шенгенського кодексу про кордони;
2. «незаконне перебування» означає знаходження на території держави-члена громадянина третьої країни, який не відповідає або перестав відповідати умовам в'їзду, викладеним у статті 5 Шенгенського кодексу про кордони, або іншим умовам в'їзду, перебування або проживання в цій державі-члені;
3. «повернення» означає повернення громадянина третьої країни в порядку добровільного або примусового виконання обов'язку повернення:
  - у свою країну походження або
  - у країну транзиту відповідно до укладених Співтовариством або двосторонніми угодами про реадмісію або іншими домовленостями, або

- в іншу третю країну, в яку відповідний громадянин третьої країни добровільно вирішує повернутися і на територію якої він буде допущений;

4. «рішення про повернення» означає адміністративне або судове рішення чи акт, що констатують чи оголошують незаконність перебування громадянина третьої країни і покладають або встановлюють обов'язок його повернення;
5. «депортація» означає примусове виконання обов'язку повернення, а саме, фізичне переміщення за межі держави-члена;
6. «заборона в'їзду» означає адміністративне або судове рішення чи акт, що забороняють в'їзд і перебування на території держави-члена протягом певного терміну, які супроводжують рішення про повернення;
7. «ризик втечі» означає наявність у конкретному випадку на основі визначених законодавством об'єктивних критеріїв підстав припускати, що громадянин третьої країни, який виступає об'єктом процедур повернення, може вдатися до втечі;
8. «добровільний від'їзд» означає виконання обов'язку повернення в термін, визначений з цією метою в рішенні про повернення;
9. «вразливі особи» означає неповнолітніх, неповнолітніх без супроводу, інвалідів, літніх людей, вагітних жінок, самотніх батьків з неповнолітніми дітьми та осіб, які стали жертвами тортур, зґвалтування або інших тяжких форм психологічного, фізичного або сексуального насильства.

*Стаття 4***Більш сприятливі положення**

1. Ця Директива застосовується без шкоди для більш сприятливих положень:
  - (а) двосторонніх або багатосторонніх угод, укладених між Співтовариством - або між Співтовариством та його державами-членами - і однією чи кількома третіми країнами;
  - (б) двосторонніх або багатосторонніх угод, укладених між однією або кількома державами-членами та однією чи кількома третіми країнами.
2. Ця Директива застосовується без шкоди для положень, викладених в *acquis* Співтовариства у сфері імміграції та притулку, які можуть виявитися більш сприятливими для громадянина третьої країни.
3. Ця Директива застосовується без шкоди праву держав-членів ухвалювати або залишати в силі більш сприятливі положення для осіб, до яких застосовується ця Директива, за умови, що такі положення не суперечать цій Директиві.

4. Стосовно громадян третіх країн, вилучених із сфери застосування цієї Директиви відповідно до пункту (а) частини 2 статті 2, держави-члени:

(а) забезпечують, щоб надані їм режим та рівень захисту не були менш сприятливими ніж ті, які передбачені в частинах 4 і 5 статті 8 (обмеження на використання примусових заходів), у пункті (а) частини 2 статті 9 (відкладання видворення), в пунктах (b) і (d) частини 1 статті 14 (невідкладна медична допомога і врахування потреб вразливих осіб), а також у статтях 16 і 17 (умови затримання), та

(b) дотримуються принципу невислання.

Стаття 5

Принцип невислання, вищі інтереси дитини, сімейне життя і стан здоров'я

У ході імплементації цієї Директиви держави-члени належним чином враховують:

- (а) вищі інтереси дитини;
- (b) сімейне життя;
- (c) стан здоров'я відповідного громадянина третьої країни,

і дотримуються принципу невислання.

ГЛАВА II

ПРИПИНЕННЯ НЕЗАКОННОГО ПЕРЕБУВАННЯ

Стаття 6

Рішення про повернення

1. Держави-члени приймають рішення про повернення у відношенні будь-якого незаконно перебуває на їх території громадянина третьої країни, без шкоди для винятків, зазначених у частинах 2 - 5.

2. Громадяни третіх країн, які незаконно перебувають на території держави-члена та мають видані іншою державою-членом дійсний дозвіл на проживання або інший документ, що надає право перебування, зобов'язані негайно відправитися на територію цієї іншої держави-члена. У разі недотримання відповідним громадянином третьої країни цієї вимоги або якщо негайний від'їзд громадянина третьої країни є необхідним з міркувань громадського порядку або національної безпеки, застосовується частина 1.

3. Держави-члени можуть утримуватися від винесення рішення про повернення стосовно громадянина третьої країни, що незаконно перебуває на їх території, якщо відповідний громадянин третьої країни прийнятий назад іншою державою-членом на підставі двосторонніх угод або домовленостей, що існують на день набрання чинності цієї Директиви. У такому випадку держава-

член, яка прийняла назад відповідного громадянина третьої країни, застосовує частину 1.

4. Держави-члени можуть будь-коли винести рішення про видачу громадянину третьої країни, що незаконно перебуває на їх території, самостійного дозволу на проживання чи іншого документу, що надає право перебування, з міркувань милосердя, гуманних чи інших міркувань. У такому випадку не приймається ніякого рішення про повернення. Якщо рішення про повернення вже було прийнято, то воно скасовується або припиняється на термін дії дозволу на проживання чи іншого документу, який надає право перебування.

5. Якщо на громадянина третьої країни, який незаконно перебуває на території держави-члена, розповсюджується дія триваючої процедури продовження його дозволу на проживання чи іншого документу, що надає право перебування, то ця держава-член розглядає питання про можливість утриматися від прийняття рішення про повернення до завершення згаданої процедури, без шкоди частині 6.

6. Ця Директива не перешкоджає державам-членам у відповідності до свого національного законодавства ухвалювати рішення про припинення законного перебування разом з рішенням про повернення та/або рішенням про видворення та/або про заборону в'їзду в рамках єдиного адміністративного або судового рішення або акта, без шкоди процесуальним гарантіям, які надаються відповідно до Глави III і згідно з іншими належними положеннями законодавства Співтовариства та національного законодавства.

Стаття 7

Добровільний від'їзд

1. Рішення про повернення передбачає належний термін для добровільного від'їзду тривалістю від семи до тридцяти днів, без шкоди виняткам, зазначеним у частинах 2 і 4. Держави-члени у своєму національному законодавстві можуть передбачити, що цей термін надається лише за клопотанням відповідного громадянина третьої країни. У такому разі держави-члени інформують відповідних громадян третіх країн про можливість подачі подібного клопотання.

Передбачений в частині першій термін не виключає можливості для відповідних громадян третіх країн виїжджати до його закінчення.

2. Якщо необхідно, держави-члени продовжують термін для добровільного від'їзду на належний період часу з урахуванням особливих обставин конкретної справи, таких як тривалість перебування, наявність дітей, що навчаються в школі, та наявність інших сімейних й соціальних зв'язків.

3. Протягом терміну для добровільного від'їзду можуть накладатися певні обов'язки, покликані перешкодити ризику втечі, такі як обов'язки регулярно з'являтися до органів влади, вносити належну фінансову гарантію, надавати документи або залишатися в певному місці.

4. Якщо існує ризик втечі або якщо клопотання про видачу дозволу на законне перебування було відхилено як очевидно необгрунтоване або подане обманним шляхом, або якщо відповідна особа становить небезпеку для громадського порядку, громадської або національної безпеки, держави-члени можуть утриматися від надання терміну для добровільного від'їзду або можуть надавати термін менше семи днів.

Стаття 8

Видворення

1. Держави-члени вживають всіх необхідних заходів з примусового виконання рішення про повернення, якщо відповідно до частини 4 статті 7 не надавалося жодного терміну для добровільного від'їзду або якщо обов'язок повернення не був виконаний протягом періоду для добровільного від'їзду, що надається відповідно до статті 7.

2. Якщо держава-член відповідно до статті 7 надала термін для добровільного від'їзду, рішення про повернення може примусово виконуватися лише після закінчення цього терміну, крім випадків, коли протягом цього терміну виникає ризик, зазначений у частині 4 статті 7.

3. Держави-члени можуть наказувати видворення шляхом ухвалення окремого адміністративного або судового рішення чи акта.

4. Якщо держави-члени як крайній засіб використовують примусові заходи для проведення видворення громадянина третьої країни, який чинить опір видворенню, такі заходи повинні бути пропорційними і передбачають застосування сили, що не виходить за межі розумного. Ці заходи здійснюються згідно з національним законодавством при дотриманні основних прав і при повазі гідності та фізичної недоторканності відповідного громадянина третьої країни.

5. Якщо держави-члени проводять видворення повітряним шляхом, вони враховують Спільні керівні принципи про заходи безпеки стосовно спільних операцій по видворенню повітряним шляхом, що додаються до Рішення 2004/573/ЄС.

6. Держави-члени передбачають ефективну систему контролю примусового повернення.

Стаття 9

Відкладання видворення

1. Держави-члени відкладають видворення:

(а) якби воно порушувало принцип невислання або

(б) доки залишається в силі призупинення, надане згідно з частиною 2 статті 13.

2. Держави-члени можуть відкладати видворення на відповідний термін з урахуванням особливих обставин конкретної справи. Зокрема, вони беруть до уваги:

(а) фізичний або психічний стан громадянина третьої країни;

(б) технічні причини, такі як відсутність транспортних засобів або неможливість провести видворення через відсутність ідентифікації.

3. Якщо видворення відкладено відповідно до частин 1 і 2, на відповідного громадянина третьої країни можуть бути покладені обов'язки, передбачені в частині 3 статті 7.

Стаття 10

Повернення і видворення неповнолітніх без супроводу

1. Перед прийняттям рішення про повернення щодо неповнолітнього без супроводу йому з належним урахуванням найвищих інтересів дитини надається сприяння з боку компетентних органів, відмінних від органів влади, відповідальних за примусове виконання повернення.

2. Перед видворенням з території держави-члена неповнолітнього без супроводу органи цієї держави-члена пересвідчуються в тому, що він буде переданий членові його сім'ї, призначеному опікуну або відповідним приймаючим структурам в державі повернення.

Стаття 11

Заборона в'їзду

1. Рішення про повернення повинні супроводжуватися заборонаю в'їзду:

(а) якщо не надавалося ніякого терміну для добровільного від'їзду або

(б) якщо не був виконаний обов'язок повернення.

У інших випадках рішення про видворення можуть супроводжуватися заборонаю в'їзду.

2. Термін заборони в'їзду встановлюється з належним урахуванням всіх відповідних обставин конкретної справи і не повинен, по суті, перевищувати п'яти років. Однак він може перевищувати п'ять років, якщо громадянин третьої країни становить серйозну загрозу громадському порядку, громадській або національній безпеці.

3. Держави-члени розглядають можливість скасування або призупинення заборони в'їзду, якщо громадянин третьої країни, на якого розповсюджується заборона, встановлена згідно з другим пунктом частини 1, може продемонструвати, що він покинув територію держави-члена в повній відповідності з рішенням про повернення.

На осіб, які є жертвами торгівлі людьми, яким було надано дозвіл на проживання згідно з Директивою Ради 2004/81/ЄС від 29 квітня 2004 року про дозвіл на проживання, що видається громадянам третіх країн, які є жертвами торгівлі людьми або які стали об'єктом сприяння незаконній імміграції та які співпрацюють з компетентними органами влади ⁽¹⁾, не розповсюджується заборона в'їзду, без шкоди для підпункту (б) першого пункту частини 1 і за умови, що відповідний громадянин третьої країни не становить загрозу для громадського порядку, громадської або національної безпеки.

В окремих випадках держави-члени можуть утримуватися від накладення заборони в'їзду, скасовувати або припиняти подібну заборону з гуманних міркувань.

В окремих випадках або у певних категоріях випадків держави-члени можуть скасовувати або припиняти заборону в'їзду з інших міркувань.

4. Якщо держава-член розглядає питання про видачу дозволу на проживання чи іншого документу, що надає право перебування громадянину третьої країни, який виступає об'єктом заборони в'їзду, встановленої іншою державою-членом, вона спершу консультується з державою-членом, що встановила заборону в'їзду, і враховує інтереси останньої у відповідності зі статтею 25 Конвенції про застосування Шенгенської угоди ⁽²⁾.

5. Частини 1 - 4 застосовуються без шкоди праву на міжнародний захист в державах-членах, як воно визначено у пункті (а) статті 2 Директиви Ради 2004/83/ЄС від 29 квітня 2004 року про мінімальні стандарти стосовно умов, яким повинні відповідати громадяни третіх країн або апатриди, щоб мати можливість претендувати на статус біженця, або особи, які з інших причин потребують міжнародного захисту, і щодо змісту даних статусів ⁽³⁾.

ГЛАВА III

ПРОЦЕСУАЛЬНІ ГАРАНТІЇ

Стаття 12

Форма

1. Рішення про повернення і, за доцільності, рішення про заборону в'їзду, а також рішення про видворення виносяться в письмовій формі, повинні вказувати їх юридичні і фактичні підстави і містити інформацію про наявні способи оскарження.

Інформація про фактичні підстави може обмежуватися, якщо національне законодавство допускає обмеження права на інформацію, зокрема з метою захисту національної безпеки, оборони та громадської безпеки, а також з метою запобігання, розслідувань, виявлення злочинів і переслідувань у цій сфері.

2. За клопотанням держави-члени надають письмовий або усний переклад основних елементів рішень, пов'язаних з поверненням, зазначених у частині 1, у тому числі інформації про наявні способи оскарження, на

мову, яку громадянин третьої країни розуміє або щодо якої розумно припускати, що він її розуміє.

3. Держави-члени можуть вирішити не застосовувати частину 2 до громадян третьої країни, які нелегально потрапили на територію держави-члена і не отримали згодом дозволу або права на перебування в цій державі-члені.

У такому випадку наведені в частині 1 рішення, пов'язані з поверненням, виносяться за використанням типової форми, передбаченої національним законодавством.

Держави-члени надають в розпорядження документи із загальною інформацією, роз'яснюють основні елементи типової форми, як мінімум, на п'яти мовах, які найчастіше використовуються нелегальними мігрантами, які в'їжджають до відповідної держави-члена, або які є найбільш зрозумілими для них.

Стаття 13

Способи оскарження

1. Відповідний громадянин третьої країни повинен мати у своєму розпорядженні ефективний спосіб оскарження з метою оскарження зазначених у частині 1 статті 12 рішень, пов'язаних з поверненням, у компетентному судовому або адміністративному органі владі або в компетентному органі, що складається з неупереджених членів, які користуються гарантіями незалежності.

2. Передбачені в частині 1 орган влади чи орган уповноважені переглядати зазначені в частині 1 статті 12 рішення, пов'язані з поверненням, і можуть, зокрема, тимчасово призупинити їх виконання, крім випадків, коли тимчасове призупинення вже відбувається згідно з національним законодавством.

3. Відповідний громадянин третьої країни повинен мати можливість отримувати юридичну консультацію, юридичне представництво і, в разі необхідності, мовне сприяння.

4. Держави-члени забезпечують, щоб необхідна правова допомога та/або необхідне представництво надавалися за клопотанням безоплатно згідно з національним законодавством або національними правилами стосовно правової допомоги, і можуть передбачати, що на таку безоплатну правову допомогу та/або на таке безоплатне представництво розповсюджувалися умови, викладені в частинах 3-6 статті 15 Директиви 2005/85/ЄС.

Стаття 14

Гарантії в очікуванні повернення

1. За винятком випадків, передбачених у статтях 16 і 17, держави-члени, наскільки можливо, забезпечують відносно громадян третіх країн врахування таких принципів протягом терміну для добровільного в'їзду, наданого відповідно до статті 7, і протягом термінів, на які видворення було відкладено відповідно до статті 9:

⁽¹⁾ ОВ L 261, 6.8.2004, С. 19.

⁽²⁾ ОВ L 239, 22.9.2000, С. 19.

⁽³⁾ ОВ 304, 30.9.2004, С. 12.

- (a) збереження родинної єдності з членами сім'ї, що перебувають на їхній території;
- (b) забезпечення невідкладної медичної допомоги та необхідного лікування захворювань;
- (c) надання неповнолітнім доступу до системи початкової освіти в залежності від тривалості їх перебування;
- (d) облік особливих потреб вразливих осіб.

2. Держави-члени згідно з національним законодавством видають зазначеним у частині 1 особам письмове підтвердження того, що термін добровільного від'їзду був продовжений відповідно до пункту 2 статті 7 або що рішення про повернення тимчасово не буде виконуватися.

ГЛАВА IV

ЗАТРИМАННЯ З МЕТОЮ ВИДВОРЕННЯ

Стаття 15

Затримання

1. Лише якщо в конкретному випадку неможливо ефективно застосувати інші достатні, але менш примусові заходи, держави-члени можуть затримувати громадянина третьої країни, який виступає об'єктом процедур повернення, з метою підготувати повернення та/або провести видворення, зокрема, якщо:

- (a) існує ризик втечі або
- (b) відповідний громадянин третьої країни ухиляється від підготовки або перешкоджає підготовці до повернення або процедури видворення.

Будь-яке затримання повинно бути якомога коротшим і тривати лише до тих пір, поки діє механізм видворення, а також повинно виконуватися за використання усіх необхідних процедур.

2. Розпорядження про затримання вносять адміністративні або судові органи влади.

Розпорядження про затримання виносяться в письмовій формі із зазначенням фактичних і юридичних підстав.

Якщо розпорядження про затримання винесли адміністративні органи влади, держави-члени:

- (a) або передбачають, що прискорений судовий контроль законності затримання повинен проводитися якомога швидше після початку затримання,
- (b) або надають відповідному громадянину третьої країни право порушувати процедуру, за якою законність затримання піддається прискореному судовому контролю, причому останній повинен проводитися якомога швидше після початку згаданої

процедури. У такому разі держави-члени негайно інформують відповідного громадянина третьої країни про можливість порушення подібної процедури.

Відповідний громадянин третьої країни негайно звільняється, якщо затримання не є законним.

3. У кожному випадку затримання піддається в розумних інтервалах повторній перевірці за клопотанням відповідного громадянина третьої країни або *ex officio*. У разі продовжених термінів затримання повторні перевірки підлягають контролю з боку судового органу влади.

4. Якщо стає очевидно, що з правових або інших міркувань більше не існує розумної перспективи видворення або що умови, викладені в частині 1, більше не виконуються, затримання перестає бути виправданим, і відповідна особа негайно звільняється.

5. Затримання продовжується до тих пір, поки виконуються викладені в частині 1 умови і поки необхідно гарантувати успішне проведення видворення. Кожна держава-член встановлює певний термін затримання, який не може перевищувати шести місяців.

6. Держави-члени згідно з національним законодавством можуть продовжувати зазначений у частині 5 термін лише на певний період часу, що не перевищує дванадцяти додаткових місяців, коли всупереч їхнім усім розумним зусиллям існує ймовірність того, що операція видворення займе більше часу з причини:

- (a) відсутності співпраці з боку відповідного громадянина третьої країни або
- (b) затримок в одержанні з третьої країни необхідних документів.

Стаття 16

Умови затримання

1. За загальним правилом, затримання проводиться у спеціалізованих центрах затримання. Якщо держава-член не може помістити громадян третіх країн у спеціалізований центр затримання і змушена помістити їх до пенітенціарної установи, цих затриманих громадян розміщують окремо від звичайних ув'язнених.

2. Затриманим громадянам третіх країн за їх клопотанням дозволяється своєчасно контактувати зі своїми законними представниками, членами своєї сім'ї та компетентними консульськими органами влади.

3. Особлива увага повинна приділятися становищу вразливих осіб. Необхідно забезпечувати невідкладну медичну допомогу та необхідне лікування захворювань.

4. Компетентні національні, міжнародні та неурядові організації та органи повинні мати можливість відвідувати зазначені в частині 1 центри затримання, наскільки вони використовуються для затримання громадян третіх країн відповідно до цієї Глави. На такі відвідування можуть розповсюджуватися умови про одержання дозволу.

5. Затриманим громадянам третіх країн систематично повідомляється інформація, яка роз'яснює правила, що діють в місці затримання, і викладає їхні права та обов'язки. Така інформація, зокрема, стосується їх правомочності відповідно до національного законодавства контактувати із зазначеними у частині 4 організаціями та органами.

Стаття 17

Затримання неповнолітніх та сімей

1. Неповнолітні без супроводу і сім'ї з неповнолітніми піддаються затриманню лише як до крайнього заходу і на доречний термін, що є якомога коротшим.

2. Сім'ї, затримані в очікуванні видворення, повинні мати у своєму розпорядженні окреме місце розміщення, яке гарантує належну повагу їхнього приватного життя.

3. Затримані неповнолітні повинні мати можливість займатися дозволяям, у тому числі іграми та розвагами, що відповідають їхньому віку, і, залежно від тривалості їх перебування, мати доступ до освіти.

4. Неповнолітні без супроводу, наскільки можливо, отримують розміщення в установах, які мають у своєму розпорядженні персонал і устаткування, пристосоване до потреб людей їхнього віку.

5. При затриманні неповнолітніх в очікуванні видворення першорядне значення має надаватися вищим інтересам дитини.

Стаття 18

Надзвичайні ситуації

1. Якщо виключно велика кількість громадян третіх країн, на яких розповсюджується обов'язок повернення, накладає непередбачувано тяжкий тягар на місткість центрів затримання держави-члена або на її адміністративний і судовий персонал, відповідна держава-член, поки зберігається ця надзвичайна ситуація, може вирішити встановити для судового контролю більш тривалі терміни, ніж передбачені в третьому пункті частини 2 статті 15, та вжити невідкладних заходів щодо умов затримання, відступаючи від тих, які викладені в частині 1 статті 16 і в частині 2 статті 17.

2. Якщо відповідна держава-член вдається до такого роду виняткових заходів, вона інформує про них Комісію. Вона також інформує Комісію відразу ж після припинення існування причин, які обґрунтовують застосування таких заходів.

3. Жодне з положень цієї статті не може тлумачитися таким чином, щоб дозволити державам-членам відступати від покладеного на них загального обов'язку вживати всіх належних заходів загального або спеціального характеру, щоб забезпечити виконання своїх обов'язків, що випливають з цієї Директиви.

ГЛАВА V

ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 19

Звітування

Кожні три роки Комісія Європейського Парламенту та Ради звітує про застосування цієї Директиви у державах-членах і, якщо доречно, пропонує зміни.

Перший раз Комісія подає звіт не пізніше 24 грудня 2013 року і з цієї нагоди приділяє особливу увагу застосуванню в державах-членах статті 11, частини 4 статті 13 та статті 15. Для цілей частини 4 статті 13 Комісія оцінює, зокрема, додаткові фінансові та адміністративні наслідки в державах-членах.

Стаття 20

Транспонування

1. Держави-члени ухвалюють необхідні закони, підзаконні акти та адміністративні положення для виконання цієї Директиви не пізніше 24 грудня 2010 року. Для цілей частини 4 статті 13 держави-члени ухвалюють необхідні закони, підзаконні акти та адміністративні положення для виконання цієї Директиви не пізніше 24 грудня 2010 року. Вони негайно направляють текст цих положень Комісії.

Якщо держави-члени ухвалюють такі положення, то вони повинні містити посилання на цю Директиву або супроводжуватись таким посиланням у разі їхньої офіційної публікації. Порядок здійснення такого посилання визначається державами-членами.

2. Держави-члени повідомляють Комісії про тексти основних положень національного права, що вони ухвалюють у сфері, яку охоплює ця Директива.

Стаття 21

Співвідношення з Шенгенською конвенцією

Ця Директива замінює положення статей 23 та 24 Конвенції про імплементацію Шенгенської угоди.

Стаття 22

Набуття чинності

Ця Директива набирає чинності на двадцятий день після її публікації в *Офіційному віснику Європейського Союзу*.

*Стаття 23***Адресати**

Цю Директиву адресовано державам-членам відповідно до Договору про заснування Європейського Співтовариства.

Вчинено в Страсбурзі 16 грудня 2008 року.

За Європейський Парламент

Голова

H.-G. PÖTTERING

За Раду

Голова

B. LE MAIRE
